

Inventáře a katalogy Zemského archivu v Opavě

Číslo listu JAF: 11
Číslo pomůcky: 1518

Josefský katastr

(1723)1785 - 1792(1855)

Inventář

Zpracovala: Mgr. Marta Šopáková

Opava 2004

Obsah

Úvod	strana 3
Prameny	19
Literatura	19
A) Úřední knihy:	
I. kraj opavský (dříve krnovský)	21
II. kraj těšínský	67
III. moravské enklávy ve Slezsku	103
IV. kraj přerovský	110
B) Aktový materiál:	
1) Přípravný materiál - rektifikace karolínského katastru	111
2) Přípravný materiál - urbáře Urbariální komise slezské v Opavě; urbáře, urbariální smlouvy, urbariální smlouvy o veškerých vykoupných robotních povinnostech, výkazy osob osvobozených od roboty osob s robotní povinností přítomných v obci atd.	111
3) Přípravný materiál - domovní daň dle patentu ze dne 1. 9. 1788 na formuláři č. 1 (protokol k popisu domů), č. 2 (seznam úředně přiznaných výnosů z činži)	113
Rejstřík místní.	114

Úvod

I. Vývoj původce fondu

Berní systém ve Slezsku v 17. až 19. století se v mnohém lišil od ostatních zemí Koruny české. Na počátku 80. let 18. století byla ve Slezsku vyměřována pozemková daň, dosud nejvýznamnější z přímých daní, stále ještě podle nedokonalého katastru karolínského, jenž vycházel z přiznání poddaných a vrchností a kontroly revizní komise. V moravských enklávách na území Slezska platil katastr tereziánský. Patentem ze dne 20. dubna 1785 nařídil císař Josef II. generální revizi katastru pozemkové daně. Tento patent se stal základní normou pro vznik josefského katastru, založeného na přesnější evidenci pozemkového majetku a příjmů poddaných a vrchností. Jeho součástí bylo „Poučení pro vrchnosti, právníky nebo jejich zástupce, a úředníky, a také pro obce, jak se mají řídit při nastávajícím jednání týkající se zapisování, měření a berního přiznání pozemků“ (něm. Belehrung für die Ortsobrigkeiten, Jurisdizenten, oder ihre Stellvertreter, und Beamten, wie auch für die Gemeinden, wie sich dieselben bei dem bevorstehenden Geschäfte der Aufschreibung, Ausmessung, und Fatirung der Gründe zu benehmen haben), které podrobně rozvádělo jednotlivé pokyny k provádění katastrálních prací. Hlavním účelem josefské reformy bylo zrušit jakýkoliv rozdíl mezi zdaněním rustikálu a dominikálu a zajistit, aby poddanému po zaplacení pozemkové daně (cca 13 %) a po úhradě všech plateb vrchnosti (cca 17 %) zbylo cca 70 % jeho hrubého ročního výnosu na výlohy s obděláváním polí, na obživu rodiny, dávky na kněze a učitele a podobně. V duchu fysiokratických zásad vycházela reforma z toho, že objektem pozemkové daně má být pouze produktivní půda.

K provedení těchto reforem byla ve Vídni zřízena zvláštní dvorská komise pro regulaci daní (něm. Hofkommission), jíž podléhaly jednotlivé zemské komise (něm. Steuerregulierungsobere-kommission) a krajské subkomise (něm. Unterkommission). Na území Slezska působily v letech 1785-1790 Krajské subkomise pro regulaci daní v Opavě a v Těšíně. Bezprostředním řízením prací a zpracováním elaborátů byly pověřeny pod vedením krajských subkomisí tzv. řídící vrchnosti. Obvod jejich působnosti se většinou kryl s vlastním rozsahem dominia, ale byly i dosti četné odchylky, zejména toho druhu, že větší panství někdy fungovalo jako řídící vrchnost i pro několik sousedních menších šlechtických statků. Panství tak plnila administrativní funkce nejnižší instance veřejné správy, a to až do roku 1848.

Nejnižším berním obvodem byla v josefském katastru zcela nově zavedená tzv. katastrální obec. Tvořila ji buď jediná obec nebo i několik sousedících obcí či osad (tj. hlavní obec s přidělenými menšími obcemi, popřípadě osadami). Oproti starším katastrům to byla novinka, která měla zpřehlednit a uspořádat získané údaje. Cílem bylo vytvořit systém přibližně stejně velkých a stejně lidnatých územních jednotek, jejichž hranice by byly pokud možno v souladu s hranicemi panství. Ne vždy se to podařilo. Existovaly i katastrální obce, které náležely více vrchnostem - v případě velkých měst nebo katastrálních obcí složených z několika malých osad. Z výše uvedeného je patrné, že tato nová administrativní jednotka nebyla spravována vrchností, nýbrž státem. Protože katastrální obec byla základním rámcem

pro měřičské i oceňovací práce, bylo třeba nejprve vymežit a popsat hranice obcí.

Práce na novém katastru pozemkové daně byly provedeny v letech 1785-1789, avšak v některých oblastech, jako například na Těšínsku, se protáhly mnohem déle. V zájmu urychleného uvedení nového katastru v život vydal císař Josef II. dne 17. září 1789 patent, podle něhož měl nový systém vstoupit v platnost dnem 1. listopadu 1789. Souběžně s tím bylo ustanoveno, že pozemková daň má být vybírána státními úředníky, tzv. výběřčími daní (viz oběžník Moravsko-slezského gubernia v Brně ze dne 17. září 1789). Byly zřízeny samostatné berní okresy s okresními berními výběřčími, kteří nebyli závislí na vrchnostenské správě.

Práce na josefském katastru organizovali, kontrolovali a zčásti i prováděli (zejména pokud jde o výpočet daně a vyhotovení předepsaných elaborátů) pověřeni zástupci a úředníci řídicí vrchnosti. Práce probíhaly ve dvou etapách.

Nejdříve byla přeměřením půdy zjištěna výměra všech produktivních pozemků. Přitom každý pozemek bez ohledu na svoji velikost a kvalitu (kulturu) obdržel tzv. topografické číslo. Parcely byly číslovány v tomto pořadí: grunty, zahrady, pole. Přesné geometrické zaměření všech pozemků nebylo z finančních důvodů provedeno. Měření pozemků prováděli pod dohledem úředníka řídicí vrchnosti převážně sami poddaní a jen v některých případech, zejména u rozsáhlejších lesů či v obtížném terénu, se měření zúčastnili geometři (civilní a vojenští inženýři). Za těchto okolností byly výsledky měření velmi nepřesné a proto nebylo ani možno pořídít z polohopisných náčtrů (tzv. brouillonů) mapy.

Druhou etapu tvořilo posouzení výnosnosti produktivní půdy a stanovení daně. Podkladem pro toto posouzení (ocenění) bylo vlastní přiznání (fasse) majitelů (kontribuentů), které ovšem muselo být řádně zkontrolováno. Tak se zjišťoval hrubý naturální výnos, který pak byl valorizován (zvýšen) podle upravených tržních, popřípadě místních cen a podroben dani. U polí se přitom přihlíželo jen k výnosu čtyř nejdůležitějších druhů obilovin - pšenice, žita, ječmene a ova. Ohled na rozdílnost kultur a na různou výši vynaloženého osevu a práce se bral až při určování daňové sazby. Tato sazba činila v průměru teoreticky o něco více než 12 %. Konkrétně byl směrný daňový tarif na pole, vinice a na rybníky srovnatelný (parifikovaný) s ornou půdou stanoven zhruba na 10,33 %; na louky, zahrady a ostatní rybníky na 17,5 % a na pastviny a lesy dokonce na více než 21 % (viz patent ze dne 10. února 1789). Byly tedy daňové sazby v obráceném poměru k náročnosti jednotlivých kultur na vynaloženou práci. Výnosy vypočítali úředníci pomocí klíče k výpočtu úředně přiznaných a kontrolovaných individuálních pozemkových výnosů, které byly vydávány tiskem (dochoval se zde v inv. č. 492).

Dvorským dekretem ze dne 19. září 1787 bylo řídicím vrchnostem nařízeno vyhotovovat opisy již hotových a revidovaných knih přiznání (fassí), aby se předešlo ztrátě všech údajů v případě zničení originálu. I tyto opisy musely být potvrzeny krajskými subkomisemi a u nich uloženy. Před opsáním však mělo dojít k revizi, zaznamenání změn do originálu a i opis měl obsahovat jak přeškrtnuté neplatné údaje, tak nové opravené. Opravy se většinou prováděly červeným inkoustem.

V průběhu řízení byla dána všem kontribuentům možnost vyjádřit se k výsledkům vyměřovacích a oceňovacích prací a předložit případné námítky. Poddaným byla kromě toho i

zajištěna nepřímá účast na uvedených pracích prostřednictvím zvláštního šestičlenného výboru, který si v každé obci zvolili.

Josefský katastr, který přes své četné nedostatky (nepřesné vyměřování pozemků, nezáměr o vedlejší produkty apod.) znamenal pro poddané rozhodně přínos, platil pouze šest měsíců - od 1. listopadu 1789 do 1. května 1790. Narazit totiž na silný odpor šlechty, neboť katastr odstraňoval dosavadní rozdíl mezi zdaněním rustikálu a dominikálu a finančně tím šlechtu poškozoval. Z tohoto důvodu byl katastr ihned po smrti Josefa II. (20. února 1790) jeho nástupcem císařem Leopoldem II. zrušen. Stalo se tak patentem ze dne 19. dubna 1790. Tím byla také předčasně ukončena činnost příslušných komisí a daňových výběrčích. Tento vývoj znamenal v podstatě návrat k předcházejícímu bernímu systému, tj. na Moravě a v moravských enklávách ve Slezsku ke katastru tereziánskému (i když modifikovanému v tom směru, že daňový odvod z dominikálu i rustikálu byl upraven na stejnou výši) a ve Slezsku ke katastru karolínskému (byť mnohonásobně upravovanému a doplňovanému). Rozdělení území na katastrální obce však již zůstalo.

Svoji roli sehrál josefský katastr ještě ve 20. letech 19. století. Patentem ze dne 23. prosince 1817 byly vydány všeobecné směrnice pro vypracování stabilního katastru. Protože šlo o práci časově velmi náročnou, bylo na přechodnou dobu zavedeno nejvyšším rozhodnutím ze dne 8. února 1819 všeobecné provizorium pozemkové daně, které vstoupilo v platnost dnem 1. listopadu 1820 a vztahovalo se z českých zemí pouze na Moravu a Slezsko. Nejdůležitější část všeobecného provizoria se týkala pozemkové daně, pro jejíž úpravu byly stanoveny tyto zásady: provést nové ocenění výnosu pozemků a vzít při tom za základ údaje josefského katastru; i v jiných směrech navázat v podstatě na josefský katastr, avšak upravit jeho údaje se zřetelem k mezitím se uskutečněným změnám v osobách majitelů, v rozsahu půdy a druzích kultur. Tak se elaboráty josefského katastru staly na Moravě a ve Slezsku podkladem (v jistém smyslu takřka priority) k novému katastru z roku 1820, pro který se podle jeho nejdůležitější části používá název matrika výnosu pozemků.

Josefský katastr je u nás považován za první operát, ve kterém jsou jednotlivé kultivované i kultivace schopné pozemky opatřeny údaji o výměře v jednotné měrné jednotce, které jsou provedeny měřením převážně poddanými, nebo školenými geometry. Oproti starším katastrům tak poskytuje objektivní informace a pro nás o to cennější, že zahrnuje území Čech, Moravy i Slezska (Státní ústřední archiv v Praze, fond Josefský katastr, JAF 55 a Josefský katastr duplikát, JAF 35 a Moravský zemský archiv v Brně, fond D 6 - Josefský katastr, JAF 170).

Na závěr lze dodat, že v tomto fondu se setkáváme s následujícími metrologickými pojmy. Základní jednotkou délky byl vídeňský sáh (něm. Klafter) a plochy dolnorakouské jitro (něm. Joch), která se rovná $1600 \text{ } \square^{\circ}$ (čtverečních vídeňských sáhů, tj. 5760 m^2). Základní měnovou jednotkou byl zlatý (něm. Gulden, lat. Florenus, užívaná zkratka: Fl.) a krejcar (něm. Kreutzer, užívaná zkratka: kr.).

II. Vývoj a dějiny fondu

Osudy písemností josefského katastru pro území rakouského Slezska se liší podle bývalých krajů, na jejichž území se lokality nacházely. Rakouské Slezsko tehdy tvořily slezské obce z kraje opavského (v době zakládání josefského katastru se ještě tento kraj nazýval krnovský) a těšínského a obce z moravských enkláv ve Slezsku. V důsledku toho musíme sledovat osudy josefských elaborátů ve dvou liniích.

Katastrální elaboráty pro vlastní slezské obce (tj. bez moravských enkláv) byly trvale a nepřetržitě uloženy na území Slezska. Duplikáty (kopie) zůstaly u řídicích vrchností (a proto je nyní můžeme nalézt i ve fondech velkostatků) a originály byly odevzdány účtárně Generálního daňového úřadu v Opavě (o vyhotovování originálů a duplikátů viz dvorský dekret ze dne 19. září 1787 v I. kapi-tole úvodu). Tato účtárna totiž vedla kromě svých ostatních úkolů i evidenci katastru pozemkové daně a domovní daně třídní. K zaznamenání změn potřebovala příslušné katastrální operáty. Proto jí byl dán do úschovy jak karolínský katastr, tak i josefský katastr pro území Slezska. Později v letech 1819-1820 použila elaboráty josefského katastru v Opavě zřízená Filiální komise k zavedení provizoria pozemkové daně ve Slezsku (něm. Schlesische Filial-Kommission in Troppau) a poskytovala z nich berním okresům a obcím podklady pro vypracování nových katastrálních operátů nazývaných matrika výnosu pozemků. Po dokončení prací na tomto provizorním katastru byly i jeho elaboráty uloženy v účtárně Generálního daňového úřadu v Opavě. Když byla při správních reformách kolem roku 1850 tato účtárna přeměněna na Slezskou zemskou účtárnu v Opavě, zůstaly u ní i tyto tři slezské katastry nadále uschovány. Odtud byly tyto katastry po získání vhodných skladovacích prostorů v důsledku stavebních adaptací zemského domu v Opavě v letech 1906-1907 převzaty do Zemského archivu v Opavě a sdílely s ním všechny jeho další osudy až do dnešní doby.

Dne 20. dubna 1959 (č. přírůstků 37/1959, č.j. Sar 438/1959) byly převzaty z Ústavu geodézie a kartografie v Opavě písemnosti z let 1789-1948 v rozsahu přibližně 26 balíků a 22 svazků, které byly rozděleny do několika fondů, mimo jiné i do Josefského katastru. Naopak dle knihy úbytků došlo dne 29. října 1959 (č. úbytku 19/1959, č.j. Sar 1343/1959) k delimitaci duplikátů josefského katastru a matriky výnosů pozemků obcí brněnského kraje v celkovém rozsahu 66 balíků do tehdejšího Státního archivu v Brně.

Naproti tomu elaboráty pro obce z moravských enkláv ve Slezsku byly uloženy v Úřadu katastrálních map v Brně. Teprve za okupace v roce 1940 byly spolu s elaboráty pro severomoravské obce náležející do obvodu Úřadu vládního prezidenta v Opavě (něm. Regierungspresident in Troppau) odevzdány z Brna do Říšského archivu v Opavě, který je uložil (originály i duplikáty) na zámku ve Velkých Heralticích. Po osvobození byly tyto originály katastrálních operátů vráceny zpět do Brna, kdežto značně mezerovitá řada duplikátů byla ponechána v tehdejšímu Zemském archivu v Opavě. V roce 1952 z ní byly vyloučeny operáty pro obce z území severní Moravy a odevzdány do bývalého Krajského archivu v Janovicích u Rýmařova, který se stal v roce 1960 pobočkou Státního archivu v Opavě. Zbylé neúplné elaboráty pro obce z moravských enkláv ve Slezsku zůstaly v tehdejšímu Státním archivu v Opavě a byly při pořádacích pracích v roce 1965 přiřazeny k

fondy Josefský katastr.

III. Archivní charakteristika fondu

Charakteristika knih

V materiálu josefského katastru, převzatém do účtárny Generálního daňového úřadu v Opavě, nebyly polohopisné náčrtky (brouillony) ani jiné součásti tzv. měřičského operátu. Tvořil ho pouze písemný operát, tj. úřední knihy a přílohy (allegáty) těchto knih. Pro každou berní obec byly vždy vyhotoveny dvě knihy: kniha příznávací (něm. Fassionsbuch, Lagerbuch), v níž jsou pozemky (podle novější terminologie: parcely) seskupeny podle plužin (trati) a sepsány v souvislé vzestupné řadě podle topografických čísel a kniha jednotlivých subrepartičních příznání neboli katastr (něm. Steuer-Kataster, Kataster-Buch, Individual-Kataster der Steuerrepartitionsindividualbögen), v níž jsou uvedeni (obvykle v pořadí podle domovních čísel) jednotliví majitelé (vrchnost, dominikalisté a rustikalisté) vždy se všemi pozemky (parcelami), které jim patřily. Vypracovávaly je místní komise katastrální obce, které byly tvořeny zástupci poddaných (rychtář, dva a více konšelové či sousedé), zástupce vrchnosti a někdy i úřední geometr. Původní příznávací knihy vznikaly již od léta roku 1785 přímo v terénu a sloužily jako podklad pro vypracování opisů či druhých vyhotovení v patrimoniálních kancelářích. Tyto původní příznávací knihy byly jakýmsi pracovními exempláři, které se zde nedochovaly. Opisy (převážně na tištěných formulářích) již byly v letech 1788-1789 úředně kolacionovány, doplňovány a ověřeny na příslušných krajských úřadech. Z uvedené základní charakteristiky je patrné, že knihy příznávací jsou v podstatě obdobou pozdějších parcelních protokolů a knihy jednotlivých subrepartičních příznání obdobou knih pozemnostních archů (viz Mašek, František: Pozemkový katastr. Praha 1948, s. 14). Protože výše uvedené knihy nenavozují dostatečně konkrétní představu o jejich obsahu a nemají náležitý rozlišovací účinek (v případě druhé knihy je název i dosti těžkopádný), je používán v tomto inventáři pro knihy příznávací název parcelní protokol a pro knihy jednotlivých subrepartičních příznání označení kniha pozemnostních archů.

Obecně pro katastrální operáty platilo, že jejich formulář obsahuje nejprve rubriky textové (jméno majitele parcely, slovní popis parcely, určení její polohy apod.), sloužící k identifikaci pozemku, a pak následovaly rubriky numerické, které pomocí měř a číselných údajů vypovídají o velikosti a výnosu pozemku. Dominikální pozemky byly označeny prostým přívlastkem "vrchnostenský" nebo uvedením panského objektu, k němuž pozemek náležel (např. dvůr, myslivna).

Parcelní protokol byl na titulní straně nejčastěji označován takto: Fassions-Buch; Fassions- und Ausmassbuch; Fassions-Protokoll; Fassions- und Ausmessungs-Protokol; Lagerbuch; Übermessungs-Lagerbuch; Lager-, Ausweisungs- und Fassions-Buch; Steuer-Regulierungs-Protokoll; Operations-Protokol. Byl vyhotovován na základě nařízení v poučení

pro vrchnosti a obce (formulář č. 3) přiloženého k patentu ze dne 20. dubna 1785. Byl zapisován do předtištěného formuláře s těmito rubrikami (odrážka znamená nový sloupec; podtržený text označuje rozdělení tohoto většího sloupce na menší):

- Nro. der topographischen Ordnung (*označení pluziny neboli trati topografickým číslem*)
- Namen des Grundbesitzers und des Grundstückes, Nro. des Hauses (*jméno majitele pozemků, označení, eventuálně popis pozemků a číslo popisné domu; případně bydliště, pokud majitel v místě nebydlel*)
- Benennung des dermaligen Grundmaasses, Anzahl des dermaligen Grundmaasses (*záznam o do-savadní plošné výměře pozemku*)
- Ausmessung durch die Bauern in die Länge /Klafter/ und in die Breite /Klafter/ und Ausmessung durch die Ingenieurs /Klafter/ (*výsledek nového přeměření a jeho způsob - buď poddanými nebo geometry*)
- Acker: Betrag an /Jochen, Klafter/ und Körnererträgniss Weizen /Metzen, m./, Korn /Metzen, m./, Gerste /Metzen, m./, Haber /Metzen, m./ (*výměra polí a jejich průměrný naturální výnos podle čtyř hlavních druhů obilovin - pšenice, žito, ječmen, oves*)
- Wiesen: Betrag an /Jochen, Klafter/, Heu /Zentner, Pf./, Grummet /Zentner, Pf./ (*výměra luk a jejich výnos sena a otavy*)
- Weingärten: Betrag an /Jochen, Klafter/ und Wein /Eimern/ (*výměra vinic a jejich naturální výnos*)
- Waldungen: Betrag an /Jochen, Klafter/ und hartes Holz /Klafter, 8tl./, weiches Holz /Klafter, 8tl./ (*výměra lesů a jejich výnos z tvrdého a měkkého dřeva*)

Způsob řazení zápisů je následující. Jednotlivé pozemky byly rozděleny na tratě (polohy, něm. Ried, Fluren). Jejich počet byl většinou mezi třemi až deseti, byly označeny římskými čísly a mohly mít i svůj vlastní název. První trať tvořila náves a okolní souvisle zastavěná plocha. Ostatní tratě se prostíraly kolem dokola od návsi k hranici katastru v podobně nepravidelných segmentů, vymezených paprskovitě se rozbíhajícími cestami. Přestože se daň platila ze zemědělsky využívaných ploch, musely se zde zapisovat i pozemky zemědělsky neúčinné (stavební parcely, veřejné cesty, hřbitovy apod.). Tyto však neměly ve formuláři vyplněny numerické rubriky udávající jejich výměru a výnos. Změny, které se udály v době platnosti josefského katastru, se zaznamenávaly červeným inkoustem (přeškrtnutím neplatného údaje a vepsáním nového). Ojediněle je do knihy vložen výpis z parcelního protokolu v rozsahu několika listů (inv. č. 844).

Kniha pozemnostních archů byla nejčastěji označována takto: Steuer-Kataster; Individual-Grundsteuer-Kataster; Individual-Kataster der Steuerrepartitionsindividualbögen; Kataster-Buch; Katastrum. Komentář k jejímu vyhotovení a formulář se dochoval například v nařízení Zemské komise v Čechách ze dne 2. března 1789. Údaje byly zapisována do předtištěného formuláře na jehož první řádce je uvedeno: Hausnummer ... Grundbesitzer aus der Gemeinde ... zum Dominio ... gehörig, des ... Kreises (*číslo domu, jméno majitele, název obce, panství a kraje*). Níže pokračuje těmito rubrikami (odrážka znamená nový sloupec; podtržený text označuje rozdělení tohoto většího sloupce na menší):

- Namen der Ried und ihrer Numern: Rieds-Numer, derselben Benamsung, Topographischer Numer (*číslo polužiny neboli trati, pojmenování, popřípadě popis pozemku, topografické číslo*)
- Flächeninhalt gesamter Grundstücke /Joch, Klafter/ (*plošná výměra veškerých pozemků*)
- I. Naturalien-Ertrag für drei Jahre von Ackern, von Teichen, bei mit Ackern verglichen worden, und von Trischfelder: Waitzen /Metzen, M./, Korn /Metzen, M./, Gerste /Metzen, M./, Haber /Metzen, M./ nach dem Lokalpreise der Metzen /zde uvedeny konkrétní částky/ angenommen und berechnet (*průměrný hrubý naturální výnos polí podle čtyř hlavních druhů obilovin - pšenice, žito, ječmen, oves; případně rybníků; jednotkou výnosu měřice zrna*)
- II. Naturalien-Ertrag für ein Jahr von Weingärten: bessern Wein /zde uvedeny konkrétní částky/ angenommen /Eimer/ und schlechtern Wein /zde uvedeny konkrétní částky/ angenommen /Eimer/ (*průměrný hrubý naturální výnos vinic; jednotkou výnosu vědra vína*)
- III. Naturalien-Ertrag für ein Jahr von Wiesen, Gärten und Teichen, die mit Wiesen verglichen worden: Heu im Lokalpreise der Zentner /zde uvedeny konkrétní částky/ angenommen /Zentner/ und Grumet im Lokalpreise der Zentner /zde uvedeny konkrétní částky/ angenommen /Zentner/ (*průměrný hrubý naturální výnos luk a zahrad, případně i rybníků; jednotkou výnosu centnýř sena a otavy*)
- IV. Naturalien-Ertrag für ein Jahr von Hutweiden, Gestrippen und der Futtererträgniss von Trischen: Heu nach dem Lokalpreise der Zentner /zde uvedeny konkrétní částky/ angenomen und Grumet nach dem Lokalpreise der Zentner /zde uvedeny konkrétní částky/ angenomen (*průměrný hrubý naturální výnos pastvin a křovin; jednotkou výnosu centnýř*)
- V. Naturalien-Ertrag für ein Jahr von Waldungen: hartes Holz /zde uvedeny konkrétní částky/ ohne Schlagerlohn berechnet /Klafter, 64tl./ und weiches Holz /zde uvedeny konkrétní částky/ ohne Schlagerlohn berechnet /Klafter, 64tl./ (*průměrný hrubý naturální výnos lesů; jednotkou výnosu sáhy tvrdého a měkkého dřeva*)
- Evaluirung im Gelde /Fl., kr./ (*přepočet hrubého naturální výnosu na peníze podle upravených tržních, popřípadě místních cen*)
- Kontribuzion: Mit nachstehenden Perzenten und Jährlicher Betrag /Fl., kr./ (*daňová sazba a roční částka daně*)
- Anmerkungen (*poznámka*)

Soupis základních příloh k parcelnímu protokolu a knize pozemnostních archů

V Brzobohatého inventáři k tomuto fondu z roku 1965 (viz níže o struktuře inventáře) byly uvedeny pouze nejčastěji užívané německé názvy pro parcelní protokol, knihu pozemnostních archivů a základní přílohy. Při reinventarizaci se zjistilo, že ne vždy to pro indentifikaci postačuje. Nyní se naskytly dvě možnosti, jak pomoci badatelům typy těchto příloh určit. První možností bylo zhotovit kopie titulního listu a celého záhlaví všech příloh a přiložit je k tomuto inventáři, druhou pak opsat název z titulního listu a názvy jednotlivých rubrik ze záhlaví formuláře. Byla zvolena druhá, na rozsah archivní pomůcky méně náročnější varianta. Každá příloha tak mohla být doplněna ještě o další údaje zjištěné při jejím určování.

Účelem sestavování příloh bylo doplnění, doložení a sumarizace údajů v knihách.

Kromě sumáře všech majitelů pozemků byly ostatní přílohy až na výjimky součástí parcelního protokolu. Velmi často byl na jeho titulní straně uveden seznam příložených příloh („Dazu gehörige Beilagen:“ apod.). Ty byly do knih vevázány nebo vloženy

Nejčastěji se vyskytují sumáře (něm. Summarium). Obsahují nejen souhrná data o výměře pozemků a naturálních výnosech, ale i údaje o cenách zemědělských plodin. K parcelním protokolům je obvykle připojen jeden, někdy i více sumářů katastrální obce (něm. Summarium für die Gemeinde ...), které mají rubriky rozděleny stejně jako parcelní protokol podle jednotlivých druhů pozemků. Ke knize pozemnostních archů se vyhotovovaly sumáře všech majitelů pozemků (něm. Summarium über die zu Stand gebrachte Steuerrepartitionsindividualbogen bei der Gemeinde ...), obvykle sestavené podle domovních čísel a s pěti sloupci podle průměrného hrubého naturálního výnosu jednotlivých plodin. Sumáře mají rozměry: první 24 x 37 cm, druhý 32 x 48 cm.

Sumář katastrální obce (něm. Summarium für die Gemeinde ...; v textu používána zkratka „sumář“) byl vyhotovován taktéž na základě nařízení v poučení pro vrchnosti a obce (formulář č. 5) přiloženého k patentu ze dne 20. dubna 1785 a obsahoval tyto rubriky:

- Namen der Gemeinde
- Acker: Betrag an /Jochen, Klafter/ und Körnererträgniss Weizen /Metzen/, Korn /Metzen/, Gerste /Metzen/, Haber /Metzen/
- Wiesen: Betrag an /Jochen, Klafter/ und Heu /Zentner/, Grummet /Zentner/
- Weingärten: Betrag an /Jochen, Klafter/ und Wein /Eimer/
- Waldungen: Betrag an /Jochen, Klafter/ und hartes Holz /Klaftern/, weiches Holz /Klaftern/
- Anmerkungen

Na zadní straně formuláře jsou tyto rubriky:

- Geldberechnung
- Einzel.
- Zusammen

Formulář sumáře všech majitelů pozemků (něm. Summarium über die zu Stand gebrachte Steuerrepartitionsindividualbogen bei der Gemeinde ...; v textu uvedena zkratka „sumář“) a komentář k jeho vyhotovování se dochoval například v nařízení Zemské komise v Čechách ze dne 2. března 1789. Formulář obsahoval tyto rubriky:

- Namen der Grundbesitzer
- Nro. des Hauses
- Einjährige Erträgniss Rubriken:

Flächenmaas sammtlicher Grundstücken

I. Von Ackern, parifizirten Teichen und Frischfeldern samt Futtererträgniss: Flächen-Inhalt, Weizen nach dem rektifizierten Preise der Metzen, Korn nach dem rektifizierten Preise der Metzen, Gerste nach dem rektifizierten Preise der Metzen, Haber nach dem rektifizierten Preise der Metzen, Heu in Lokalpreiss der Zentner, Grummet in Lokalpreiss der Zentner, Geldwerth der Produkte, Steuerbetrag

II. Von Weingärten: Flächen-Inhalt, besseren Wein in Lokalpreiss der Eimer, schlechten Wein

in Lokalpreiss der Eimer, Geldwerth der Produkte, Steuerbetrag

III. Von Wiesen, parifizirten Gärten und Teichen: Flächen-Inhalt, Heu der Zentner, Grummet der Zentner, Geldwerth der Produkte, Steuerbetrag

IV. Von Hutweiden: Flächen-Inhalt, Heu der Zentner, Grummet der Zentner, Geldwerth der Produkte, Steuerbetrag

V. Von Waldungen: Flächen-Inhalt, hartes Holz die Klafter, weichtes Holz die Klafter, Geldwerth der Produkte, Steuerbetrag

- Hauptbetrag der Entfallender Geldwerthe für ein Jahr und hiernachberechneten Steuer für ein Jahr

Ze sumářů na předtištěném formuláři a přiložených k parcelnímu protokolu připomeňme ještě sumář obce o opravách na velkém dvojlistu o rozměrech 33 x 48 cm s německým názvem „Nro. II. Summarium der Gemeinde ... mit den zugetheilten Ortschaften die bei der nachbarlichen Kontrolle berichtigten, und durch die kaiserl. königl. Landesbuchhaltere mit Rücksicht auf die Entfernung ...“. Variabilita příloh označených na titulních listech samotných archiválií slovem „sumář“ byla daleko bohatší. Proto se v textu této archivní pomůcky pod tímto pojmem nenalézá pouze sumář katastrální obce nebo sumář všech majitelů pozemků, ale i další, které nejsou psány do předtištěných formulářů a jejich obsah a rubriky odpovídají místním potřebám či podmínkám.

Další příloha označená sumární priznávací arch (něm. Summarischer Fatirungsbogen der Gemeinde ... mit der untertheilten Dorfgemeinde ...) je někdy vevázána do knihy pozemnostních archů, většinou je však připojena k parcelnímu protokolu. Má tyto rubriky:

- Benennung der Grundgattungen

- Flächeninhalt gesammter Gründe /Joch, Klafter/

- Einjähriges Erträgniss: An Körner von – Weizen, Korn, Gerste und Haber /nach den Mittelpreisen der Metzen/; An Futter von Trieschen - Heu und Grumet /nach dem Lokalpreis der Zentner/

- Hievon beträgt: der Geldwerth für ein Jahr /Fl., kr./, die Steuer für ein Jahr /Fl., kr./

- Wieswachs und dahin einschlagende Kategorien für ein Jahr: Heu, Grumet /nach dem Lokalpreis der Zentner angenommen/

- Hievon beträgt: der Geldwerth für ein Jahr /Fl., kr./, die Steuer für ein Jahr /Fl., kr./

- Weingärten Erträgniss für ein Jahr: bessern Wein, schlechtern Wein /im Lokalpreis der Eimer angenommen/

- Hievon beträgt: der Geldwerth für ein Jahr /Fl., kr./, die Steuer für ein Jahr /Fl., kr./

- Hutweiden und Gestrippen Erträgniss für ein Jahr: Heu, Grumet /der Zentner im Lokalpreis angenommen/

- Hievon beträgt: der Geldwerth für ein Jahr /Fl., kr./, die Steuer für ein Jahr /Fl., kr./

- Waldungen Ertrag für ein Jahr: hartes Holz , weiches Holz /im Lokalpreis berechnet/

- Hievon beträgt: der Geldwerth für ein Jahr /Fl., kr./, die Steuer für ein Jahr /Fl., kr./

Příloha lesní fasse (priznání) (něm. Wald-Fassion; Wald-Erträgnis-Fassion; Wald-

Fassion-Protokol) vypadá takto:

- Verzeichniss der Wald-Strecke
- Benennung des Waldes, und der Nro. unter welchem dieser in der topographischen Beschreibung vorkommt
- Enthalter in Area /Joch, Klafter/
- Gattung des Holzes
- Ein Joch giebt im Durchschnitt /Nieder-Östereichische Klafter/: hartes, weiches
- Mithin die ganze Wald-Strecke /Nieder-Östereichische Klafter/: hartes, weiches
- Diese Wald-Strecke wird schlagbar in Jahren
- Fallen also auf ein Jahr aus /Klafter/: harte, weiche
- Local-Preise won: harten Holze /Fl., kr./, weichen Holze /Fl., kr./
- Betrag des jährlichen Ertragnisses im Gelde /Fl., kr./

Příloha popis obecních hranic (něm. Grenzbeschreibung; Gränzbeschreibung, Umfangsbeschreibung) je psána formou souvislého textu na čistém listu papíru bez předtištěných rubrik nejčastěji v rozsahu jedné až dvou stran. Zde jsou podle jednotlivých světových stran (ale bez jejich vyjmenování) uvedeny názvy obcí, se kterými sousedí, a druhy pozemků tvořící hranici.

V příloze závěrečný protokol (něm. Erklärungsprotokoll; Erklärungen über die hinausgegebenen, und wieder Zurückgelangende Individual Bogen bei der Gemeinde ... /název obce/; Protokoll über die hinausgebung und Zurückgelangung der Individual Fassions-Auszügen, dann über die darüber geschehenen Erklärungen der Grundbesitzer, und was anzumerken befunde worden; Vormerkungs Protokoll) kontribuenti potvrzují, že byli seznámeni s výsledky vyměřovacích a oceňovacích prací, a uvádějí případné námítky. Formulář měl tyto rubriky:

- Haus-Nr.
- Namen der Grund-Besitzer
- Tag der Hinaussgebung
- Tag der Zurückgelangung
- Erklärungen der Grund-Besitzer
- Anmerkungen über diese Erklärungen

Příloha záznam změn v pozemkové držbě k nimž došlo během katastrálního řízení (něm. Vormerksbuch; Interims-Vormerksbuch; Veränderungsbuch; Veränderungs-Protokol; Veränderungs-Tabelle; Protokol über der Zuwachs und Abfall der Fassion) byla občas do knihy vevázána, ale zůstala nevyplněna. Tvořily ji tyto rubriky:

- Nahmen der Gemeinde
- Topographische Nro.
- Fatirte Benutzungs Art des Gründer: Als, Nach Fatirt /Joche, Klafter/
- Besitzer zur Zeit der Fassions-Aufnahme
- Veränderung des Fassions-Standes: durch Veränderung der Besitzer – Nahmen des neuen

Besitzers; durch Veränderung der Benutzungs-Art – ganz aus der Benutzung gekommen /Joche, Klafter/, wird künftig benutzt worden Flächen-Inhalt /Joche, Klafter/, wird künftig benutzt worden Als

Méně častou přílohou je kontrolní výtah (něm. Fassions- und Kontrolierungs-Extract der Gemeinde ...; Fassions- und Kontrolierungs-Auszug der Gemeinde ...; Fassions-Extrakt; Fatierung-Resultat). Vypadá takto:

- Numer und Benennung der Ried
- Flächen-Innhalt /Joch/
- Fatirte Aussat von einem Joche im Winter und Sommer /Frucht, Metzen/, Rektifizirte Aussat von einem Joche im Winter und Sommer /Frucht, Metzen/
- Fatiren an Erträgniss nach einem Joch: Von Ackern – Weizen, Korn, Gersten, Haber /Metzen/; Von Wieslande – von wirklichen Wiesen in Heu und Grumet /Zentner/, von Gärten und Teichen in Heu und Grumet /Zentner/, von Hutweiden in Heu und Grumet/ /Zentner/
- Rektifizirte Erträgniss durch Kontrolle: Von Ackern – Weizen, Korn, Gersten, Haber /Metzen/; Von Wieslande – von wirklichen Wiesen in Heu und Grumet /Zentner/, von Gärten und Teichen in Heu und Grumet /Zentner/, von Hutweiden in Heu und Grumet/ /Zentner/; Von Waldungen – hartes Holz und weiches Holz /Klafter/
- Anmerkungen

Také málo četnou je příloha nazvaná revizní protokol (něm. Revisions-Protokoll; Protokoll über die der Gemeinde ... erhobene Gegenstände in Absicht der Adjustirung diessortiger Steuer-Fassions). Tvoří ji text rozdělený obsahově do několika bodů (otázek) a graficky do dvou sloupců, přičemž v levém sloupci je napsána otázka a v pravém odpověď.

Soupis dalších, méně častých příloh k parcelnímu protokolu a knize pozemnostních archů

Vedle výše uvedených základních příloh byly při reinventarizaci zjištěny další písemnosti, tabulky či podkladový materiál, který je pro zjednodušení také označen jako přílohy. Tyto atypické přílohy se však ve fondu objevují u jedné, maximálně pěti lokalit. Pokud se dochovaly pro více katastrálních obcí, pak se jedná o obce spadající pod jednu řídicí vrchnost, jejíž úředníci z jakéhosi důvodu či potřeby vyhotovili tuto nestandardní přílohu. Následuje jejich přehled, v němž jsou řazeny abecedně podle německého názvu, následuje stručný český překlad, který byl použit v textu tohoto inventáře, a inventární čísla, ve kterých jsou přílohy uloženy.

Německý název: Ausrechnungs Extract der ganzen Erträgnis

Stručný český překlad: Vypočítaný výpis celého výnosu

Uložena u inv. č.: 417, 422

Německý název: Ausweis in welcher Kulturgattung jedes - mit einer topographischen Nummer bezeichnete Grundstücke der Dominical Besitzungen ... /název obce/ bei der Josephinische

Steuer Regulierung

Stručný český překlad: Výkaz druhů kultur všech pozemků dominikálních statků označených topografickými čísly při josefinské daňové úpravě /v textu inventáře používána zkratka: Výkaz druhů kultur pozemků dominikálních statků/

Uložena u inv. č.: 854

Německý název: Auszug aus dem Flächenmaas von jeden Ried ... nebo: Auszug der Gemeinde ... /název obce/ in welchen jeder Ried und Nummer mit ihren Flächeninhalt

Stručný český překlad: Výtah z plošné rozlohy každého pozemku

Uloženo u inv. č.: 33, 37, 39, 41, 806

Německý název: Auszug der obrigkeitlichen Zinsstücke bei ... /název obce/

Stručný český překlad: Výtah z vrchnostenských nájmu

Uložena u inv. č.: 200

Německý název: Bilanz der Catastrall-Summarium

Stručný český překlad: Bilance sumáře

Uložena u inv. č.: 549

Německý název: Bilanz über das mehr und weniger des summarischen Fatirungbogen Ertrags

Stručný český překlad: Bilance o větších a menších výnosech sumárního příznávacího archu

Uložena u inv. č.: 734, 736

Německý název: Differrenz Tabelle mit dem Kataster und Lagerbuch der Gemeinde ... /název obce/

Stručný český překlad: Přehled rozdílů mezi katastrem a parcelním protokolem obce ...

Uložena u inv. č.: 554, 561, 896

Německý název: Durchschnitt über die Obrigkeitlich und Untertänigen Erträgnisen des Dorfes ... /název obce/

Stručný český překlad: Průměr vrchnostenských a poddanských výnosů v obci

Uložena u inv. č.: 417, 422

Německý název: Erträgniss Verhältniss Prüfung der Obrigkeitlichen und Unterthänigen Grundstücken bei der Gemeinde ... /název obce/

Stručný český překlad: Porovnávací výkaz výnosů vrchnostenských a poddanských pozemků

Uložena u inv. č.: 779, 781, 783, 786

Toto je jediná z méně častých příloh, která již byla uvedena v Brzobohatého inventáři z roku 1965 (viz níže).

Německý název: Geld aus Rechnungs-Schlüssel Nachstehender Grund-Produkten und

Naturalien

Stručný český překlad: Peníze z účetního klíče níže uvedených základních produktů a naturálií

Uložena u inv. č.: 614

Německý název: Gränitz-Renovations-Instrument

Stručný český překlad: Dokument o obnově hranic

Uložena u inv. č.: 461

Německý název: Individual Ausweis

Stručný český překlad: Individuální výkaz

Uložena u inv. č.: 49

Německý název: Individueller-Flächen-Auszug aus der Operations-Protokolle

Stručný český překlad: Výtah individuálních ploch z parcelního protokolu

Uložena u inv. č.: 1000

Německý název: Maculatur Extract

Stručný český překlad: Makulturní výpis

Uložena u inv. č.: 417, 422

Německý název: Nachweis über die Fatierung der Auenflache

Stručný český překlad: Doklad o úředním přiznání luk

Uložena u inv. č.: 588

Německý název: Obrigkeith Besitzbogen bei ... /název obce/

Stručný český překlad: Vrchnostenský vlastnický arch obce

Uložena u inv. č.: 417, 422, 424

Německý název: Protokoll über den Bestand der Gemeindeviehwege bei .../název obce/

Stručný český překlad: Protokol o stavu obecní cesty spojující objekt společného ustájení dobytka

s obecní pastvinou

Uložena u inv. č.: 262

Německý název: Realitäten, Taxa Rusticali, de Vinterthaner Bekantniss, Vinterthaner Specification

Stručný český překlad: Souborná příloha o realitách obce, taxách (ocenění) rustikálu atd.

Uložena u inv. č.: 767

Německý název: Summarische Rieds Weiderholung

Stručný český překlad: Sumář pozemků - opakování

Uložena u inv. č.: 559, 851

Německý název: Sumarischer Fatirungs-Bogen der Gemeinde ...

Stručný český překlad: Sumární výtah obce

Uložena u inv. č.: 216

Německý název: Tabelle über die auf Wohllöblich Kommissions Befehl bei der Gemeinde ... /název obce/ in Abschlag gebrachte ... /název berního kraje/ Kreis-Grunde

Stručný český překlad: Přehled o splátkách

Uložena u inv. č.: 457

Německý název: Urbarial Per Cent Berechnung

Stručný český překlad: Urbariální výpočet

Uložena u inv. č.: 585

Německý název: Verzeichniss deren jenigen Fischwasser-Zinsen

Stručný český překlad: Seznam nájmu z rybolovu a vodních toků

Uložena u inv. č.: 530

Německý název: Verzeichniss jenner Unterthänigen Grundstücken bei ... /název obce/, wovon die Obrigkeit jährlich 1/3 mi den Schaafvieh zu füttern berechtigt ist

Stručný český překlad: Seznam poddanských pozemků, jejíž 1/3 ročně má vrchnost právo spást ovce

Uložena u inv. č.: 4, 6

Německý název: Verzeichniss über die Fischnutzung

Stručný český překlad: Seznam výnosů z rybolovu

Uložena u inv. č.: 167

Německý název: Verzeichniss über die Flussnutzung

Stručný český překlad: Seznam výnosů z vodních toků

Uložena u inv. č.: 528, 1089, 1091

Německý název: Verzeichniss viewiel bei der einheimischen Ausgleichung der in dem Summarium bereits rektifizierten einjährige Körner-Heu-Hölz und Geldertrage an Zuwachs oder Abfall erhoben worden

Stručný český překlad: Seznam, kolik peněz bylo vybráno při vyrovnání přírůstku nebo úbytku ročního výnosu obilí, sena, dřeva a peněz dle dříve rektifikovaného /opraveného/ sumáře (v textu zkráceno na: seznam peněz vybraných při vyrovnání přírůstku a úbytku ročního výnosu)

Uložena u inv. č.: 1025

Německý název: (bez německého názvu)

Stručný český překlad: Jmenný seznam s domovními čísly a odkazy na čísla folií

Uložena u inv. č.: 1072

Parcelní protokoly a knihy pozemnostních archů byly vepisovány do tištěných formulářů. Rubriky příloh byly většinou předepsány perem. To se netýkalo příloh označených sumář a sumární příznávací arch, které měly - patrně pro svoji četnost výskytu - většinou předtištěný formulář. Formuláře parcelních protokolů a pozemnostních archů byly svázané do knih. Přílohy byly ponechány na volných listech nebo dvojlistech, případně vevázané do knih. Na titulních listech všech parcelních protokolů a knih pozemkových archů a na některých přílohách je uveden název kraje a panství, do kterého katastrální obec náležela. Názvy rubrik jednotlivých formulářů byly v jazyce německém, výjimečně českém, vlastní text pak v jazyce německém.

Ověření a potvrzení se provádělo podpisy a přitištěním voskových, občas papírových pečeti příslušné krajské subkomise, vrchnosti či obce. Parcelní protokol bývá nejčastěji zpečetěn na svém posledním listě za sumárním přehledem hodnot všech tratí či poloh označeným „Summarische Wiederholung Vorstehender Rieder“. Je napsán na formuláři totožném s formulářem parcelního protokolu a tudíž se nejedná o samostatnou přílohu. Vpředu či vzadu vevázané nebo vložené přílohy již pak mohou, ale i nemusí obsahovat pečeť. Zpečetění knihy pozemnostních archů je většinou provedeno až na sumáři vevázaném na jejím konci.

Struktura inventáře

Fond byl patrně poprvé archivně zpracován v roce 1965 JUDr. Janem Brzobohatým, který k němu vytvořil archivní pomůcku (Státní archiv v Opavě, Josefský katastr slezský 1785 - 1791, inventář, 1965, 160 s., strojopis). Úvod inventáře Jana Brzobohatého byl natolik podrobný a rozsáhlý, že jeho text byl jen s menšími doplňky a úpravami převzat celý do tohoto inventáře. Autorka tohoto inventáře se tak výhradně zaměřila na text týkající se popisu knih a jednotlivých příloh josefského katastru, průběhu reinventarizace a vlastní obsah archivní pomůcky.

Zůstalo zachováno i původní řazení elaborátů. Výše uvedené knihy s přílohami byly J. Brzobohatým rozděleny na tři části: I. kraj opavský (v době přípravy a krátké platnosti josefského katastru měl název krnovský), II. kraj těšínský, III. moravské enklávy ve Slezsku. V I. a II. části bylo ponecháno řazení knih podle původních číselných signatur, které na ně byly zřejmě dány v souvislosti s pracemi na provizorním katastru v letech 1819-1820 (tj. matrice výnosu pozemků). Řazení podle těchto signatur totiž zcela odpovídalo - jak v rozdělení na kraj opavský a těšínský, tak i v pořadí jednotlivých obcí - uspořádání matriky výnosu pozemků, ačkoliv územní rozdělení krajů bylo za vlády císaře Josefa II. jiné než v letech 1819-1820 a ani řídicí vrchnosti podle josefského katastru nebyly zcela shodné s berními okresy z matriky výnosu pozemků. K ponechání těchto starých signatur vedla Brzobohatého nemožnost spolehlivě zjistit původní uspořádání josefského katastru a zejména

věcná souvislost josefského katastru s matrikou výnosu pozemků, i snadnější vzájemná porovnatelnost obou katastrů při dodržení dosavadního stejného způsobu řazení elaborátů. I proto je na některých elaborátech v I. a II. části uvedeno "kraj přerovský" (například pro Tísek - inv. č. 522, 523). Ve III. části byly pro nedostatek jiného vodítka seřazeny obce podle údajů, které Brzobohatý zjistil v písemnostech Zemské komise pro regulaci daní v Brně (fond B 8 - Regulace daní, JAF 23) uloženém v Moravském zemském archivu v Brně, a ověřeny porovnáním se starší literaturou (Ens, Faustin: Das Oppaland. Sv. 4. Vídeň 1837). Podle tohoto uspořádání jim pak byla Brzobohatým přidělena pořadová čísla, formálně obdobná signaturám z prvních dvou částí. Signování začíná v každé části samostatně od čísla 1. Takže v I. části jsou signatury I/1 až I/262, ve II. části II/1 až II/276 a ve III. části III/1 až III/45. Při reinventarizaci byl nalezen sumář k parcelnímu protokolu katastrální obce Tošovice (dnes součást Osoblahy) a přiřazen na konec skupiny III. moravské enklávy ve Slezsku (inv. č. 1129). Dále byl identifikován sumář ke knize pozemnostních archů pro Drnholec. Byl zařazen do nové skupiny IV. kraj přerovský (inv. č. 1130), byť vytvoření samostatné skupiny pro přerovský kraj není zcela přesné, jak vyplývá z předcházejících řádků.

Od uvádění řídicích vrchností upustil již ve svém inventáři Jan Brzobohatý a to z obavy před značnou složitostí a nepřehledností. V důsledku určitých rozdílů mezi řídicími vrchnostmi josefského katastru a berními okresy matriky výnosu pozemků by se totiž v některých případech obce patřící pod tutéž řídicí vrchnost neobjevovaly na jednom místě v souvislém sledu, nýbrž na několika zcela odlišných místech inventáře. Kromě toho organizační změny během prací na josefském katastru a někdy i nepřesné údaje v elaborátech způsobily, že u některých obcí není vůbec možno řídicí vrchnost spolehlivě zjistit.

Každá kniha josefského katastru se svými přílohami je považována za jednu inventární jednotku. Ojedinele je u některých zvláště rozsáhlých obcí parcelní protokol svazán do několika samostatných svazků. V tomto případě je považován každý svazek za zvláštní inventární jednotku. Naopak existuje i případ, kdy byly dvě knihy svázané dohromady a obdržely jedno společné inventární číslo (inv. č. 492). Signovány jsou pouze knihy. Přílohy tvoří součást knihy, k níž jsou připojeny. Pokud není uvedeno jinak, pak se dochoval jeden kus knihy či přílohy. Jestliže tvoří katastrální obec více lokalit a příloha není pro všechny tyto lokality, pak je to v registru také uvedeno.

Vlastní registru obsahuje údaje: typ knihy (parcelní protokol nebo kniha pozemnostních archů), název katastrální obce a seznam připojených příloh. Tvoří-li nějakou katastrální obec více obcí nebo obec a k ní přidělené osady, uvádí se nejprve jméno katastrální obce a za ním v závorce názvy všech obcí, popřípadě osad, z nichž se katastrální obec skládá. Jména obcí ležících nyní na území Polska jsou uváděna v českém znění, v místním rejstříku je pak uveden jejich polský i německý ekvivalent (vysvětleno níže). Ostatní údaje předepsané metodickými pokyny pro inventarizaci knih byly v regestech vypuštěny, protože se jedná o formou jednotný materiál. Všechny knihy jsou psány německy (výjimečně se vyskytuje tištěný formulář v českém jazyce). Z převážné části jsou svázané v lepenkové vazbě, jen ojedinele pouze brožované. Parcelní protokoly mají vesměs rozměry 24 x 37 cm, knihy pozemnostních archů rozměry 29 x 40 cm. Knihy pro katastrální obce patřící jedné řídicí vrchnosti spojuje i stejná či podobná vazba a grafická úprava. Pokud je kniha nebo některá z jejích příloh

zpečetěna, pak je v regestu označena jako originál. Písemnosti bez voskové nebo papírové pečeti jsou značeny jako opisy.

Co se týče časového rozsahu, pak převážná část knih i základních příloh je datována léty 1786-1789. Rok 1785 je uváděn pouze ojediněle. Některé elaboráty z kraje těšínského mají pozdější datování - rok 1790 nebo 1791. To svědčí o značném zpoždění katastrálních prací, takže některé elaboráty byly na Těšínsku zřejmě dokončeny až po zrušení platnosti josefského katastru. V mnohých knihách a přílohách chybí jakýkoliv časový údaj. V takových případech byl časový rozsah určen podle analogie a časový rozsah je dle metodických pravidel uváděn v hranaté závorce. Občas byla do knihy vložena i korespondence, která je v této archivní pomůcce charakterizována pouze počtem kusů a datací.

Reinventarizace a delimitace

Před reinventarizací měl fond rozsah 53,94 bm zpracovaných katastrálních elaborátů (tj. 1582 knih, z nichž 1128 bylo originálů a zbytek tvořily duplikáty a opisy) a 0,48 bm nezpracovaného aktového materiálu (tj. 4 kartony). Tyto údaje však nejsou zcela přesné, neboť mezi duplikáty a opisy byla i řada elaborátů náležejících do fondu Matrika výnosu pozemů (JAF 12), jehož reinventarizace probíhala ve stejné době, a byly tudíž hned určeny a správně zařazeny.

V první polovině 90. let 20. století byly duplikáty a opisy roztríděny podle lokalit brigádníkem Martinem Elblem a opatřeny štítky pracovníci archivu Ivanou Gebauerovou.

V roce 2003 se započalo s reinventarizací fondu, jejímž hlavním úkolem bylo delimitovat 20,4 bm duplikátů a opisů do příslušných státních okresních archivů. Cílem bylo, aby zde zůstaly pokud možno zpečetěné elaboráty s maximálním počtem dochovaných příloh a do státních okresních archivů byly delimitovány nezpečetěné elaboráty pouze s duplicitními přílohami. Originály se dostaly do státních okresních archivů jen tehdy, pokud se dochovaly dva totožné exempláře a jeden z nich zůstal v Zemském archivu v Opavě. Výsledkem byly v roce 2004 provedené delimitace parcelních protokolů a knih pozemnostních archů josefského katastru (č.j. ZA 929/2004 ze dne 24. února 2004) do Státního okresního archivu v Jeseníku (3,05 bm, 71 ks, č. úbytku 21/2004, PEvA č. 174/2004), Státního okresního archivu ve Frýdku-Místku (1,7 bm, 32 ks, č. úbytku 20/2004, PEvA č. 172/2004), Státního okresního archivu v Karvině (1,0 bm, 51 ks, č. úbytku 22/2004, PEvA č. 175/2004), Státního okresního archivu v Novém Jičíně (2,04 m, 76 ks, č. úbytku 23/2004, PEvA č. 178/2004), Státního okresního archivu v Opavě (3,9 bm, 147 ks, č. úbytku 24/2004, PEvA č. 180/2004) a do Archivu města Ostravy (0,47 bm, 18 ks, č. úbytku 25/2004, PEvA č. 182/2004). Duplikáty do Státního okresního archivu v Bruntále (6,1 bm, 138 ks, č. úbytku 28/2005, PEvA č. 188/2005) zůstaly zatím z důvodu nedostatku vhodných depozitářů v tomto archivu uloženy v Zemském archivu v Opavě a budou delimitovány v nejbližší možné době. Celkem bylo delimitováno 18,24 bm. Ve výše uvedených státních okresních archivech a Archivu města Ostravy byly katastry zařazeny do příslušných fondů archivů obcí a měst. Zbylé elaboráty byly ponechány v Zemském archivu v Opavě a přiřazeny k již existujícím. Jedná se o případy, kdy nemohla být výměna provedena: v původní řadě se dochoval exemplář ve špatném fyzickém stavu, ale

nalezená kniha neobsahovala všechny přílohy jako původní kniha; nalezený neuzpečetěný exemplář měl více příloh než původní originál apod. V případech, kdy pro jednu katastrální obec máme zařazeny dvě knihy, je v registru uvedena datace každé knihy s jejími přílohami samostatně.

Při reinventarizaci nebyla provedena vnitřní skartace. Došlo pouze k přesunům několika jednotlivin v rámci fondů Zemského archivu v Opavě. Do Stablního katastru slezského (JAF 13) bylo přeřazeno 0,01 bm, konkrétně do části III. (popisy hranic) - jednotlivé popisy hranic z roku 1835 pro lokality Branka (originál, inv. č. 23, sign. Sl. 28), Dolní Ves (dnes součást Vítkova v o. Opava, originál, inv. č. 390, bez sign.), Hradec (originál, inv. č. 114, sign. Sl. 154), Chabičov (originál, včetně mapy, inv. č. 123, sign. Sl. 166), Velké Kunětice (originál, inv. č. 357, sign. Sl. 471).

Naopak zde bylo z nezpracovaných dodatků fondu Matrika výnosu pozemků (JAF 12) přeřazeno několik samostatných příloh k různým lokalitám o celkové rozsahu 0,01 bm, které tam byly chybně uloženy. Protože reinventarizace fondů probíhala souběžně, byly tyto jednotliviny ihned správně zařazeny bez vyhotovení záznamu u vnitřní změně v evidenci JAF.

Při reinventarizaci byl v inv. č. 364 nalezen plakát na představení Městského divadla v Opavě ze dne 31. 1. 1820. Protože neexistuje samostatný fond této instituce, byla písemnost v rozsahu 1 list předána Státnímu okresnímu archivu v Opavě k zařazení do nezpracovaného fondu Sbirka soudobé dokumentace okresu Opava (JAF 1062), který tento typ písemností již obsahuje (č. úbytku 29/2005, PEvA č. 190/2005).

Zároveň došlo k inventarizaci 4 neúspořádaných kartonů aktového materiálu (0,48 bm). Základním kritériem pro rozhodování o přesunu do jiného fondu či ponechání spisů zde bylo jejich označení signaturou registraruty josefského katastru typově shodnou s elaboráty josefského katastru.

Tři kartony byly označeny "urbariální smlouvy" a obsahovaly spisy řazené abecedně dle německých názvů lokalit (po zařazení inv. č. 1132-1136, 1138-1144, 1146-1153, 1156-1158). Všechny měly tentýž formulář, ale lišily se názvy: Urbarium der Gemeinde ... (Urbář obce ...), Urbarial Contract der Gemeinde ... (Urbariální smlouva obce ...), Urbarial Contract über die gesammte abolirte Robothschuldigkeiten bei der Gemeinde ... (Urbariální smlouva o veškerých vykoupných robotních povinnostech obce ...), Urbarial Tabelle der Gemeinde ... (Urbariální výkaz obce ...), Urbarial Contracts Entwurf der Gemeinde ... (Návrh urbariální smlouvy obce ...), Urbarial-Contrakts-Tabelle bei der Gemeinde ... (Výkaz urbariálních smluv obce ...); Urbarial-Schuldigkeit der Gemeinde (Urbariální povinnosti obce ...). Byly datovány roky 1789 a 1790. Přílohy byly i dva urbáře Urbariální komise slezské v Opavě z let 1770-1776, které zde byly ponechány (inv. č. 1137, 1155). Jedná se totiž o opi-sy, které jsou uloženy i ve vlastním fondu Urbariální komise slezská Opava (JAF 15) a obsahují původní ukládací signatury registratury josefského katastru. Totéž se týká přípravného materiálu k úpravě pozemkové daně Dvorské urbariální komise ve Slezsku a Komise pro adjustaci kupů pro dvě obce ze 2. poloviny 18. století (inv. č. 1145, 1154). Z tohoto kartonu byly delimitovány do fondu Velkostatek Bruntál (JAF 817) písemnosti z let 1789-1795 týkající se rozdělení pastvin v obcích Staré Město, Nová Véska, Světlá, Stará Voda, Podlesí, Stará

Rudná, Nová Rudná, Horní Václavov, Dolní Václavov, Mezina, Dlouhá Stráň a Oborná na panství Bruntál (jednotlivé přehledy i sumáře pro celou oblast), případně regulace kupní ceny a roční činže (nájem) v rozsahu 0,01 bm.

Jeden karton byl označen "protokoly k domovní dani s podklady". Jednalo se o hlavní příznání domovní daně tvořené seznamem úředně příznaných výnosů z činží (nájemného) a protokolem k popisu domů pro tři lokality (po zařazení inv. č. 1159-1161. Byly vyhotoveny na základě patentu ze dne 1. září 1788 o domovní dani. Kromě nich ale obsahoval i písemnosti patřící do fondu Matrika výnosu pozemků (JAF 12). Protože reinventarizace obou fondů probíhala souběžně, byly tyto jednotliviny ihned správně zařazeny bez vyhotovení záznamu u vnitřní změně v evidenci JAF. Z tohoto kartonu byla delimitována do fondu Velkostatek Bravantice (JAF 507, patrně do inv. č. 257, kart. 113) písemnost označená Protokol nařízený vyhláškou o obyvatelích nájemního domu (nájemnicích, partajích) podléhající dani pro vojenský rok 183x ("Protokoll über die von den steuerpflichtigen Partheien engereichten Anmeldungen für das Militärjahr 183x"), obsahující údaje od ledna 1838 do května 1840 pro nájemníky s bydlištěm v Bravantících, Dolní Polance, Horní Polance, Jistebníku a Studénce (jeden sešit formátu 25,5 x 40 cm, rozsah 0,01 bm). Protokol se vztahuje k patentu o domovní dani ze dne 23. 2. 1820 a upraveném nejvyšším rozhodnutím ze dne 26. 2. 1833. Pro Moravu a Slezsko platil cirkulář Moravsko-slezského gubernia v Brně ze dne 11. 4. 1833 "Bestimmungen hinsichtlich der Zustellung gerichtlicher Aufkündigungen vermieteter Wohnungen und anderer Bestandtheile der Gebäude (otištěn in: Sammlung der politischen Gesetze und Verordnungen für Mähren und Schlesien. Herausgegeben auf allerhöchsten Befehl unter der Aufsicht des k. k. mähr. schles. Guberniums. 15. Band - für Jahr 1833. Brünn 1836). Také byly z tohoto kartonu vyčleněny do fondu Velkostatek Johanitské komendy Opava (JAF 273) 1 list poznámek o množství uvařených várek piva za období červenec až listopad 1832 v pivovaru ve Vávrovicích a Vlastovičkách a 1 dvojlist označený jako daňový rejstřík spotřeby kořalky (pálenky) s údaji za říjen a listopad roku 1832. Naopak zde byl ponechán opis protokolů a aktového materiálu Superrevisní komise pro rektifikaci daní z roku 1747 pro město Vidnava (inv. č. 1131). Jedná se totiž o opis, jehož originál doplněný o údaje pro město Javorník je uložen ve vlastním fondu Karolínský katastr (JAF 1191, inv. č. 148), a obsahuje původní ukládací signatury registratury josefského katastru.

Výše uvedený aktový materiál, který byl ponechán u tohoto fondu, je chápán jako pomocný materiál ke katastru a je rozdělen do tří skupin a v nich seřazen abecedně dle názvů obcí.

Současný rozsah fondu nyní činí 38 bm. Metráž se sice snížila delimitací, ale zároveň proběhlo nové uložení archiválií. Jednotlivé elaboráty by vloženy do pevných desek označených štítkem, čím se metráž opět zvětšila. Aktový materiál je nyní uložen ve třech velkých kartonech.

Byl také upřesněn časový rozsah celého fondu, který byl před reinventarizací stanoven na 1785-1791. Za základ je považována doba existence Krajské subkomise pro regulaci daní v Opavě a v Těšíně 1785-1790 a rok 1792, kdy byly zpečetěny poslední knihy pozemnostních archů. Priory a posteriory jsou písemnosti vyhotovené před a po tomto časovém rozsahu.

Pro orientaci v celém inventáři byl vyhotoven místní rejstřík s odkazy na inventární čísla. Pokud již nyní není lokalita samostatná a je součástí jiné obce nebo města, je uveden název tohoto místa. Lokality na území České republiky jsou doplněny o názvy okresů podle stavu k 31. 12. 2002. Lokality ležící dnes na území Polska jsou v rejstříku uvedeny dvakrát, poprvé pod jejich českými názvy s uvedením polského a německého překladu, podruhé pod jejich současným polským názvem s odkazem na český ekvivalent.

Zevrubný místní rejstřík obsahující jednotlivé pomístní názvy v textu katastru se vyskytující, jak se o něm zmiňuje Emil Hradecký ve svém článku "K otázce katalogizace josefského katastru. Příspěvek k metodice zpracování katastrálních fondů " (Archivní časopis, roč. 5, 1955, s. 8-16), však nemohl být pro jeho pracnost vytvořen. Ani to není účelem inventáře.

Fyzický stav archiválií je většinou dobrý. Některé elaboráty jsou poškozeny buď mechanicky (odtržením lepenkové vazby, prvních či posledních listů, polámaním voskových pečeti apod.) nebo plísni.

Fond není úplný, neboť některé knihy zcela chybí, zvláště v části II. kraj těšínský a III. moravské enklávy ve Slezsku. Ve sledu inventárního seznamu jsou uvedeny, nejsou jim však samozřejmě přidělena inventární čísla a rubrika časový rozsah archiválie není vyplněna. Konkrétně se jedná o tyto katastrální obce: Bílsko – město (Polsko), Horní Třanovice, Jaktař, Jilovnice (Polsko), Kalubice (Polsko), Kostkovice (Polsko), Liptaň, Loučka (Polsko), Rusín, Samlovice (Polsko), Strumeň – město (Polsko), Studnice, Třemešná (katastrální obec tvoří obce Třemešná a Artmanov), Vlastovičky, Vysoká, Zámorsk (Polsko). Částečně chybí (tj. dochoval se pouze parcelní protokol nebo kniha pozemnostních archů) katastrální obce: Bartultovice, Bobrky (Polsko), Bohušov, Bučávka, Dolní Povelice, Horní Povelice, Karlov, Koberno, Kyselov (Polsko), Lhotka, Litultovice, Městys Rudoltice, Mikolajice, Milostovice (podíl c. k. opavské komory), Mokré Lazce (bývalý podíl opavských dominikánů), Nová Ves, Nový Les, Opava – předměstské ulice Komárovská a Kylešovická, Osoblaha, Piskořov, Skočov (Polsko), Slezské Pavlovice, Těrlicko, Ves Rudoltice, Víno. Přílohy jsou dochovány u některých katastrálních obcí ve větším, u jiných v menším počtu. V některých případech zcela chybí.

IV. Stručný rozbor obsahu fondu

Katastry mají svůj nesporný význam nejen při studiu hospodářských a sociálních dějin (konkrétně pro rozvrstvení pozemkové držby ve Slezsku, majetkové poměry poddaných, sociální rozvrstvení venkovského obyvatelstva aj.), pro dějiny správy a berního systému, ale i historické topografie, místního názvosloví, sfragistiky (otisky obecních pečeti) a genealogie. Tento pramen vypovídá o druhu půdy, o způsobu jejího obdělávání, o zemědělských plodinách a jejich výnosech v jednotlivých oblastech, včetně cen těchto plodin na místních

trzích. Zachycuje i změny v držbě, které v průběhu existence katastru nastaly. Označení tratí, pomístní názvy či místní dialekt může pomoci při lokalizaci zaniklých lokalit, jejich částí či samostatných objektů. Má význam při studiu osídlení a stavebního vývoje měst a vesnic, včetně výzkumu jednotlivých objektů. Mohou být nápomocny i při hledání místa pobytu konkrétních osob. Informace uvedené v knihách jsou podrobněji rozvedeny či doplněny v jednotlivých přílohách. Údaje z katastrů mohou být chápány jako konkrétní jednotliviny, ale i sumarizovány a zpracovány statistickými metodami. Na rozdíl od Čech však zde nemáme hlavní zemské sumáře pro rakouské Slezsko.

V. Záznam o uspořádání fondu a sestavení pomůcky

Fond reinventarizovala v roce 2003 a 2004, inventář sestavila a napsala v textovém editoru Microsoft Word v roce 2004 Mgr. Marta Šopáková. Ke dni 31. 08. 2004 čítá fond 1133 evidenčních jednotek (1130 úředních knih a 3 kartony) a 1161 inventárních jednotek o celkovém rozsahu 38 bm.

Prameny

- » ZAO, Slezský veřejný konvent Opava, inv. č. 306, sign. II B 81 (zavádění nové pozemkové daně, směrnice, formuláře, rozvržení daně; 1784-1787)
- » ZAO, Slezský veřejný konvent Opava, inv. č. 307, sign. II B 82 (urbariální záležitosti, dědické a vlastnické právo, laudemia; 1753-1787).
- » ZAO - knihovna, Sběrka patentů a cirkulářů, inv. č. 25 (poř. č. 49 - patent ze dne 20. 4. 1785)
- » ZAO - knihovna, Sběrka patentů a cirkulářů, inv. č. 28 (fol. 27/26 až 33/32 - patent ze dne 10. 2. 1789, fol. 99/102 až 102/105 - patent ze dne 17. 9. 1789)
- » ZAO - knihovna, Sběrka patentů a cirkulářů, inv. č. 106 (patent ze dne 1. 9. 1788 o domovní dani)
- » ZAO - knihovna, Sběrka patentů a cirkulářů, inv. č. 107 (poř. č. 29 - cirkulář Moravsko-slezského gubernia v Brně ze dne 18. 5. 1789, kterým se doplňuje text patentu ze dne 10. 2. 1789)
- » ZAO - knihovna, Sběrka patentů a cirkulářů, inv. č. 108 (poř. č. 39 - patent ze dne 19. 4. 1790)

Literatura

- » Černý, Václav: Pozemková reforma v XVIII. století. Zvláštní otisk z „Časopisu pro dějiny venkova“, roč. XIV. a XV. Praha 1928, 194 s.
- » d'Elvert, Christian: Zur Geschichte des Steuerwesens in Mähren & österr. Schlesien. Aus dem 14. Bande der Schriften der hist.-statist. Section besonders abgedruckt. Brünn 1865, 96 s.
- » d'Elvert, Christian: Die Vorstellungen der mähr.-schl. Stände gegen das neue Grundsteuer- und Urbarial-System Joseph II. Notizen-Blatt 1872, č. 7, s. 49-56 a č. 8, s. 57-60.
- » Handbuch aller unter der Regierung des Kaisers Joseph des II. für die K. K. Erbländer ergangenen Verordnungen und Gesetze in einer Systematischen Verbindung enthält die Verordnungen und Gesetze vom Jahre 1785. 8. Band (mit allergnädigster Freiheit). Wien, Verlegt bei Joh. Georg Moesle K. K. privil. Buchhändler 1787, s. 54-170 (patent ze dne 20. 4. 1785 a dvorské dekry z roku 1785 k této problematice).
- » Handbuch aller unter der Regierung des Kaisers Joseph des II. für die K. K. Erbländer ergangenen Verordnungen und Gesetze in einer Systematischen Verbindung enthält die Verordnungen und Gesetze vom Jahre 1788. 15. Band (mit allergnädigster Freiheit). Wien, Verlegt bei Joh. Georg Moesle K. K. privil. Buchhändler 1789, s. 256-276 (patent ze dne 1. 9. 1788 o domovní dani)
- » Handbuch aller unter der Regierung des Kaisers Joseph des II. für die K. K. Erbländer ergangenen Verordnungen und Gesetze in einer Systematischen Verbindung enthält die Verordnungen und Gesetze vom Jahre 1789. 17. Band (mit allergnädigster Freiheit). Wien, Verlegt bei Joh. Georg Moesle K. K. privil. Buchhändler 1790, s. 138-346 (patent ze dne 17. 9. 1789 a dvorské dekry z roku 1789 k této problematice).
- » Hradecký, Emil: K otázce katalogizace josefského katastru. Příspěvek k methodice zpracování katastrálních fondů. Archivní časopis, roč. 5, 1955, s. 8-16.
- » Hradecký, Emil: Tereziánský katastr. Rozbor fondu. Sborník archivních prací, roč. 6, 1956, s. 105-135.
- » Mašek, František: Pozemkový katastr. Praha 1948, 223 s.
- » Matušíková, Lenka: Využití katastru pro studium regionálních dějin. XIX. Mikulovské sympozium 1989. Brno 1990, s. 183-187.
- » Novotný, František: Nauka o rakouském katastru a o knihách pozemkových se zvláštním zřetelem na král. české. Praha s. d., 272 s. + přílohy.
- » Průvodce po archivních fondech Státního archivu v Opavě. Sv. I. Praha 1955, s. 29-31
- » Průvodce po státním archivu v Brně. Sv. I. Brno 1954, s. 308-330.
- » Roubík, František: Ke vzniku josefského katastru v Čechách v letech 1785-1789. Sborník historický, roč. 2, 1954, s. 140-185.
- » Sr. k. k. Majestät Leopold des zweiter politische Gesetze und Verordnungen für die deutschen, böhmischen und galizischen Erbländer. Auf allerhöchsten Befehl und unter unmittelbarer Aufsicht der politischen Hofstelle herausgeben. 1. Band (welche die

- Verordnungen vom J. 1790 enthält). Wien, bei Joseph Edlen von Kurzbeck k. k. Hofbuchdrucker, Gross- und Buchhändler 1791, s. 3-12 (patent ze dne 19. 4. 1790).
- » Státní úřední archiv v Praze - Průvodce po archivních dondech a sbírkách. Díl I., sv. 2. Praha 2000, s. 10-11, 103-107.
 - » Státní úřední archiv v Praze, fond Josefský katastr 1785-1875, inventář, 1989, 1410 s., strojopis, autorka Lenka Matušíková.
 - » Ústřední archiv zeměměřičství a katastru, fond B1 - Josefský katastr 1785-1789/1813/, inventář, 1997, 28 s., strojopis, autorky Pavla Kostková a Jitka Římalová.

Při sestavování rejstříku byla použita tato literatura:

- » Bartoš, Josef - Schulz, Jindřich - Trapl, Miloš: Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960. Svazek XIII. - okresy Bruntál, Jeseník, Krnov. Olomouc 1994, 228 s.
- » Bartoš, Josef - Schulz, Jindřich - Trapl, Miloš: Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960. Svazek XIV. - okresy Opava, Bílovec, Nový Jičín. Olomouc 1995, 252 s.
- » Bartoš, Josef - Schulz, Jindřich - Trapl, Miloš: Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960. Svazek XV. - okresy Frýdek-Místek, Český Těšín. Olomouc 2000, 196 s.
- » Hosák, Ladislav: Historický místopis země moravskoslezské. Praha 1938, 1144 s.
- » Mikulík, O. - Vaishar, A. - Pokorný, R.: Soupis měst, obcí a okresů České republiky. Brno, Regiograph - Sdružení pro regionální prosperitu Brno 1997, 451 s. + 39 s. + 18 s.
- » Rospond, Stanisław: Skorowidz ustalonych nazw miejscowości na ziemiach odzyskanych według uchwał komisji ustalania nazw miejscowości przy ministerstwie administracji publicznej. Wrocław 1948, 339 s.
- » Statistický lexikon obcí ČSSR 1982. Díl I., II. Praha 1984, 1727 s.
- » Turek, Adolf: Místopisný rejstřík obcí Severomoravského kraje. Díl. I., II. Opava 1974, 964 s.

Název fondu: Josefský katastr

Značka fondu: Kat. jos.

Časové rozmezí: (1723)1785 - 1792(1855)

Počet evidenčních jednotek: 1133 (1130 úředních knih a 3 kartony)

Počet inventárních jednotek: 1161

Rozsah v bm: 38 bm

Stav ke dni: 31. 08. 2004

Fond zpracovala: Mgr. Marta Šopáková

Pomůcku sestavila: Mgr. Marta Šopáková

Počet stran: 137

Pomůcku schválil: PhDr. Karel Müller (ZA 3556/2004)